

Forslag til at nytænke grundskolens 10. skoleår

Med den politiske aftale om reformen af erhvervsuddannelserne er der stadfæstet en politisk målsætning om, at 30 % af en ungdomsårgang skal vælge en erhvervsuddannelse direkte fra grundskolen i 2025. Denne målsætning har den nye regering netop tilsluttet sig i regeringsgrundlaget. Der er dog et stykke vej endnu, da kun 18,4 % valgte en eud efter grundskolen i 2016 mod 31,7 % i 2001.

Reformen af erhvervsuddannelserne og en lang række tiltag på lokalt og nationalt niveau har over de seneste år forsøgt at vende søgningen til erhvervsuddannelserne og gøre det mere attraktivt at vælge en faglært start på arbejdslivet. Der er dog desværre endnu ikke synlige tegn på en markant ændring.

I eud-reformen er der fastsat adgangskrav på 02 i dansk og matematik til erhvervsuddannelserne, og de faglige udvalg har dertil fastsat en række forskellige krav, eleverne skal opfylde ved afslutningen af grundforløb 2, dvs. overgangskrav til hovedforløbet.

Nedgang i søgningen til erhvervsuddannelserne samt skærpede adgangskrav og overgangskrav udgør således reelt en ny forudsætning for at tiltrække og kvalificere unge til at starte på og gennemføre en erhvervsuddannelse. Derfor mener Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier – Lederne (DEG-L), der er brug for et fornyet blik på, hvordan flere unge bliver gjort interesserede i at tage en erhvervsuddannelse og kompetente til at kunne gennemføre en sådan. Blandt andre initiativer bør der også kigges på, hvordan det 10. skoleår kan bidrage til målsætningen.

10. skoleår på erhvervsskolerne

Den nuværende 10. klasse er et ekstra skoleår, hvis en elev har brug for at blive bedre i nogle fag eller er usikker på sit valg af ungdomsuddannelse. Der findes flere varianter af 10. klasse, som udbydes af kommunerne og som kan foregå i grundskolen, 10. klassecentre, ungdomsskoler, fagskoler eller erhvervsskoler.

DEG-L mener, at et 10. skoleår fremadrettet bør tænkes og anvendes som starten på et nyt uddannelsesforløb for den unge, frem for et ekstra afslutningsår på en grundskole, der ikke har givet den unge de kompetencer og afklaring, der skal til for at komme videre på en ungdomsuddannelse. DEG-L mener i den sammenhæng, at de 10. klassevarianter, der findes p.t., bør samles til ét 10 skoleår, der har til formål at gøre eleverne uddannelsesparate og udfordre elevernes uddannelsesvalg. 10. skoleår skal placeres på erhvervsskolerne.

Det er hensigten, at 10. skoleår udover at rette sig mod målgrupperne til eud10 og 20/20 og almen 10. klasse også skal appellere til elever, som besidder færdigheder, der rækker til en gymnasial uddannelse, men som gennem grundskolen ikke er blevet udfordret i deres uddannelsesvalg, og derved ikke har taget et oplyst aktivt valg om ungdomsuddannelse. Dette resulterer ofte i, at eleverne pr automatik vælger gymnasiet sammen med deres kammerater.

10. skoleår henvender sig således dels til elever, der har brug for at løfte sig fagligt i nogle fag og dels til andre, som har brug for lidt mere tid og afklaring til at vælge inden for en bred vifte af erhvervsuddannelser. Ønsker eleven at starte på en gymnasial ungdomsuddannelse, efter det 10. skoleår, vil dette selvfølgelig også være en

valgmulighed der støttes op om. Det væsentlige i denne sammenhæng er, at elevens valg tages på et kvalificeret grundlag.

Styrker ved at udbyde det 10. skoleår på erhvervsskolerne

Placeringen af 10. skoleår på erhvervsskolen sikrer de unge en ny uddannelsesstart, hvor de får mulighed for at afprøve forskellige uddannelser og læringsformer og derved får en ny forudsætning for at træffe et aktivt uddannelsesvalg.

Elever, der tager 10. skoleår på en erhvervsskole, vil møde et fagligt og socialt uddannelsesmiljø, en erhvervsfaglig pædagogik og en skoleramme, som vil være med til at føre dem sikkert og trygt hen mod en erhvervsuddannelse, og tilmed fastholde eleverne i deres overgang til ungdomsuddannelse.

Erhvervsskolerne har stor erfaring med erhvervspædagogiske læringsmiljøer, og dermed kan eleverne prøve en anvendelsesorienteret tilgang til undervisning ved at omsætte teori til praksis i relation til et konkret fag. Værkstedsundervisning og anden praksisnær undervisning medvirker til et fagfagligt miljø, hvor eleverne har mulighed for at møde og afprøve forskellige uddannelser, som vil styrke elevernes valgkompetencer.

Derudover vil erhvervsskolernes kendskab til både de tekniske, merkantile og sundhedsfaglige uddannelser sikre, at eleverne bliver afklaret i deres valg af en erhvervsrettet uddannelse. Således vil valget foretages på et mere kvalificeret grundlag.

DEG-L's overordnede anbefalinger til indholdet i det 10. skoleår

Indholdet af 10. skoleår skal tage udgangspunkt i og styrke de kompetencer, der afklarer uddannelsesvalget og kvalificerer til adgang på en erhvervsuddannelse. Der skal være fokus på læring set gennem den unges øjne, dermed skabe motivation, der bidrager til at eleverne gennemfører en ungdomsuddannelse/erhvervsuddannelse.

Erhvervsintroducerende fag der supplerer elevernes viden om erhvervsuddannelserne, fx indsigt i de arbejdsliv de senere skal være en del af, og hvilke videreuddannelsesperspektiver der åbner sig.

Brobygning og virksomhedsbesøg rettet mod forskellige erhvervsuddannelser eller kombination af brobygning og ulønnet praktik med et uddannelsesperspektiv. Brobygning og virksomhedsbesøg skal være obligatorisk, og eleven skal have mulighed for at afprøve flere erhvervsuddannelser i forskellige brobygningsforløb.

Supplering i obligatoriske grundfag, særligt med fokus på dansk og matematik, men også andre grundfag der kan være relevante inden for de uddannelsesområder, eleven har interesse for. Således eleven opfylder adgangskravene og øger forudsætningen for at gennemføre grundforløbet og senere hovedforløbet.

Eleverne skal tilbydes fagpakker/projekter/temaer der giver eleverne et kvalificeret grundlag for at vælge et af erhvervsuddannelsernes fire hovedområder på grundforløb 1 og senere mere specifikt mellem de 105 erhvervsuddannelser.

Kommunerne må på banen

Tal fra Learnmark Horsens viser, at elever får bedst forståelse og motivation for de erhvervsrettede uddannelser, når de fysisk befinder sig i erhvervsskolens miljø, hvor de kan stifte bekendtskab med den anvendelsesorienterede undervisning. Skolen har oplevet en øget søgning fra deres Step10 program til erhvervsuddannelserne på 16,7 % og til hhx og htx på 2,5 % fra skoleåret 2012/2013 til skoleåret 2015/2016. I samme periode er der sket et fald i søgningen til stx/hf på 13,8 %.

Til trods for erfaringer som ovenstående har meget få kommuner valgt at placere deres nuværende 10. klassestilbud på erhvervsskoler¹.

Hvis 30 % målsætningen skal nås, skal der ændres på dette. Derfor opfordres der til, at KL og DEG-L i samarbejde udarbejder én fælles driftsoverenskomst, der er gældende for ét 10. skoleår, der skal udbydes på erhvervsskolerne. Dermed skabes mulighed for at opnå en vis volumen af elever og rammer for, at 10. skoleår bliver bæredygtigt på erhvervsskolerne.

Opmærksomhedspunkter

▪ Specialpædagogisk støtte

Unge med særlige behov på ungdomsuddannelsesinstitutionerne har ikke de samme muligheder som kommunerne for at understøtte unge med behov for særligt specialpædagogiske forløb.

▪ Finansiering

De mange pædagogisk understøttende sociale aktiviteter bør være dækket i taxameteret, således at alle unge uanset deres forældres økonomiske baggrund kan deltage.

▪ Forenkling

De nuværende rammer er lovgivningsmæssigt, økonomisk og indholdsmæssigt pædagogisk-didaktisk uhensigtsmæssig udfordrende at administrere, men det bør samtidig forblive et opmærksomhedspunkt, at 10. klasse har en anelig spændvidde, hvilket fordrer, at tilbuddet differentieres såvel pædagogisk-didaktisk som økonomisk.

▪ 20/20-modellen

Det erhvervsrettede 20/20-forløb er udfordret efter reformen. Elever, der bliver eux-parate under et 20/20-forløb, vil ikke kunne komme videre på eux GF2, da de ikke får 3 C-niveaufag. Grundet adgangskravet på 02 til GF1 delen af forløbet, er dette blevet en 10. klasse med optagelseskraft. Såfremt man fortsat ønsker at give de unge denne mulighed, bør der åbnes op for, at unge der vælger denne vej ikke skal have 02 i dansk og matematik, som på et ordinært GF1. Det vil så være erhvervsskolernes forpligtelse, at få dem op på et niveau, så de kan bestå overgangskravene til GF2 og hovedforløb.

---

¹ Kun 1/3 af landets kommuner har valgt at lægge eud10 på en erhvervsskole. 18 kommuner har oprettet en 20/20-ordning, hvoraf kun 10 kommuner har oprettet ordningen på en erhvervsskole. Og i alt 9 kommuner har henlagt den ordinære 10. klasseundervisning til institutioner, der udbyder erhvervsuddannelser – 5 kommuner har henlagt dele af 10. klasseundervisning til erhvervsrettede institutioner, mens 4 kommuner har henlagt al 10. klasseundervisning – altså lagt hele deres 10. klassecenter på en erhvervsskole.

Bilag:

Case A: NEXT Talent 10 i Ballerup Kommune

Talent: 10 på NEXT Uddannelse København er en almen 10. klasse og EUD10 som udbydes i Ballerup. 10. klassen er et samarbejde mellem Ballerup Kommune og NEXT Uddannelse København, hvor kommunen har udlagt deres 10. klasse til NEXT på adressen i Ballerup.

Baggrunden var, at kommunen ønsker, at deres 10. klassestilbud skal være begyndelsen på en ungdomsuddannelse. Derfor placerede Ballerup Kommune i 2015 10. klasses tilbud på en ungdomsuddannelse for at sikre en tættere tilknytning til studiemiljøet på en ungdomsuddannelse. For at sikre de optimale betingelser for samarbejdet, blev der indgået en driftsoverenskomst mellem Ballerup Kommune og NEXT Uddannelse København med gensidige forpligtelser.

Konceptet på Talent: 10 i Ballerup er i høj grad bygget op omkring et massivt fokus på den unges faglige udvikling og uddannelsesafklaring. Grundtanken er at alle unge har talent, talenterne viser sig forskelligt, og de unge motiveres ved at bruge sit talent. Dette indebærer en masse brobygning (LearnLab), hvor talentlæreren følger forløbet før, under og efter, samt mange skræddersyede, individuelle tiltag. Talent: 10 er tværfagligt og tematisk opbygget.

Talent 10 DNA:

- Faglig udvikling – alle elever skal blive endnu dygtigere
- Uddannelsesafklaring
- Efterskoleånd
- Starten på en ungdomsuddannelse.

Elevgrundlag:

År	2015-2016	2016-2017
Antal elever:	135	135

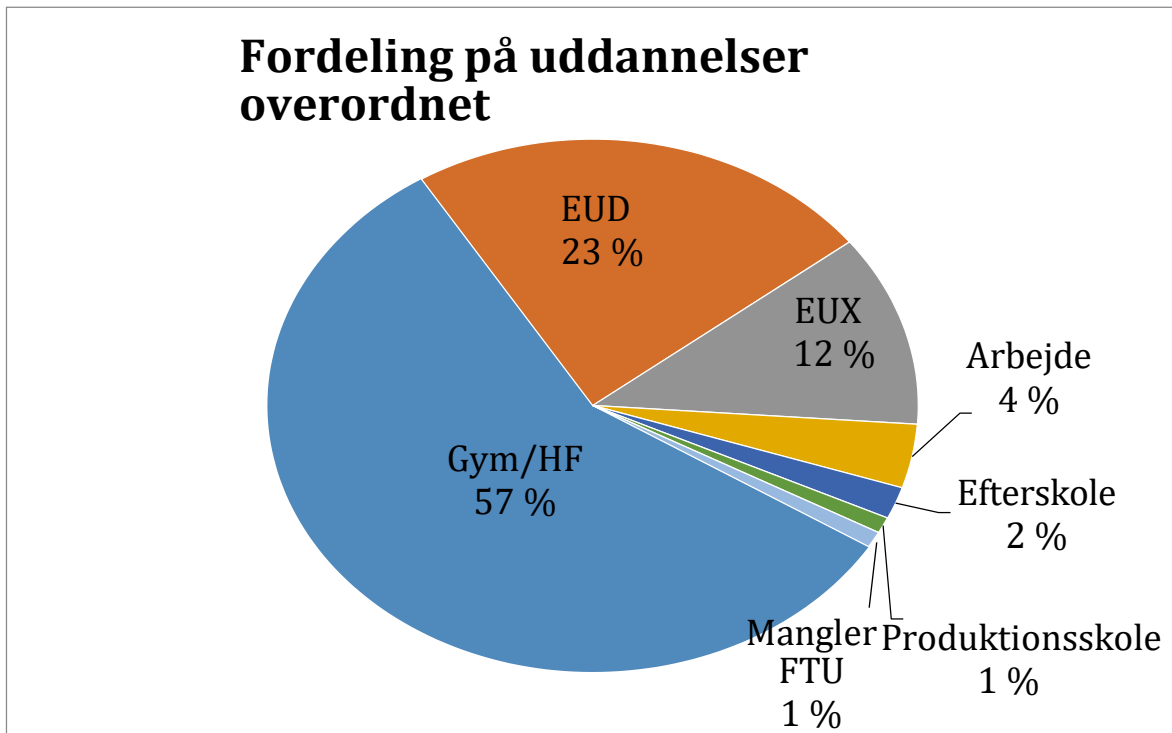
Kilde: NEXT Uddannelse København

Resultater

Talent: 10 har eksisteret i den nuværende form siden 2015 og har allerede leveret flotte resultater det første år med positive tendenser på flere parametre, ex. karaktergennemsnit, løfteevne og overgangen til erhvervsuddannelser.

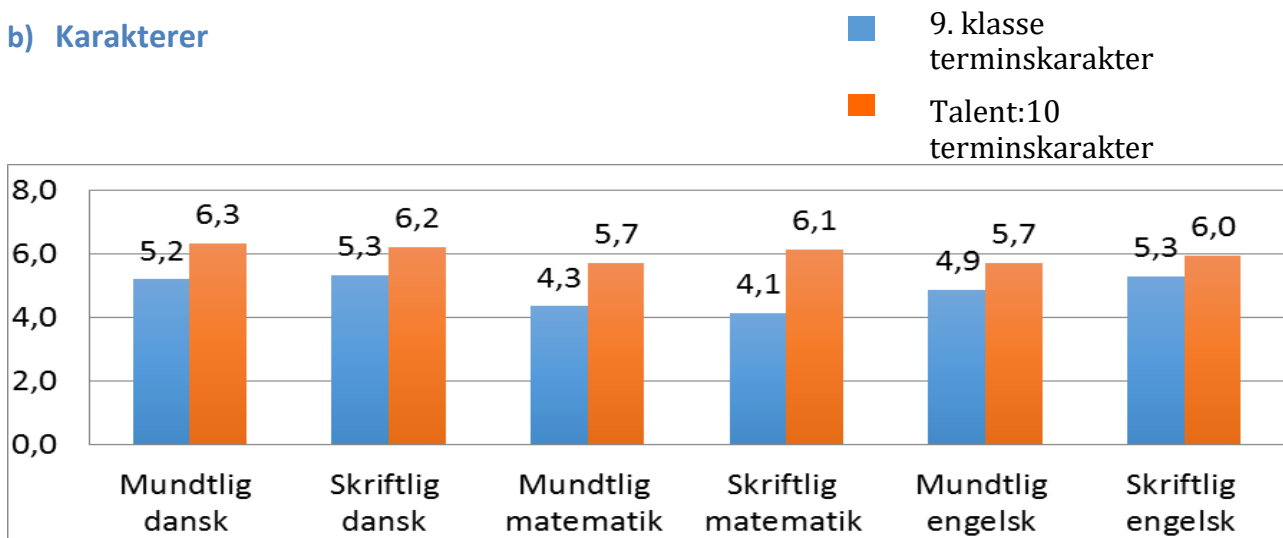
Diagrammerne nedenfor viser fx, at man allerede i det første år har opnået den langsigtede politiske målsætning om søgningen til erhvervsuddannelserne med en overgang til eud på hele 35 %.

a) Valg af ungdomsuddannelse

Kilde: NEXT Uddannelse København

b) Karakterer

Kilde: NEXT Uddannelse København

Case B: Learnmark Horsens

Erhvervsskolen Learnmark Horsens er en af de skoler, der har fuld driftsoverenskomst med kommunen ift. til at udbyde al kommunens 10. klasseundervisning under navnet *Step10*.

Step10 indeholder alle 10. klassemodellerne og retter sig indholdsmæssigt både mod erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser.

I skoleåret 2015/2016 valgte i alt 50,45 % af de 224 elever, der har været tilknyttet Step10 på Learnmark Horsens at fortsætte på en erhvervsuddannelse. Søgningen var størst fra et 10. klasseforløb med en erhvervsuddannelsesprofil.

Søgemønstre 2015-2016 fordelt på eud10 og gym10:

Fra eud10 søgte de mod:	Antal	Procent
eud	89*	80,91
stx	6	5,45
hhx	4	3,64
htx	1	0,91
hf	4	3,64
andet	6	5,45
I alt	110	100

*Heraf 22 turbo10 elever (20/20-modellen)

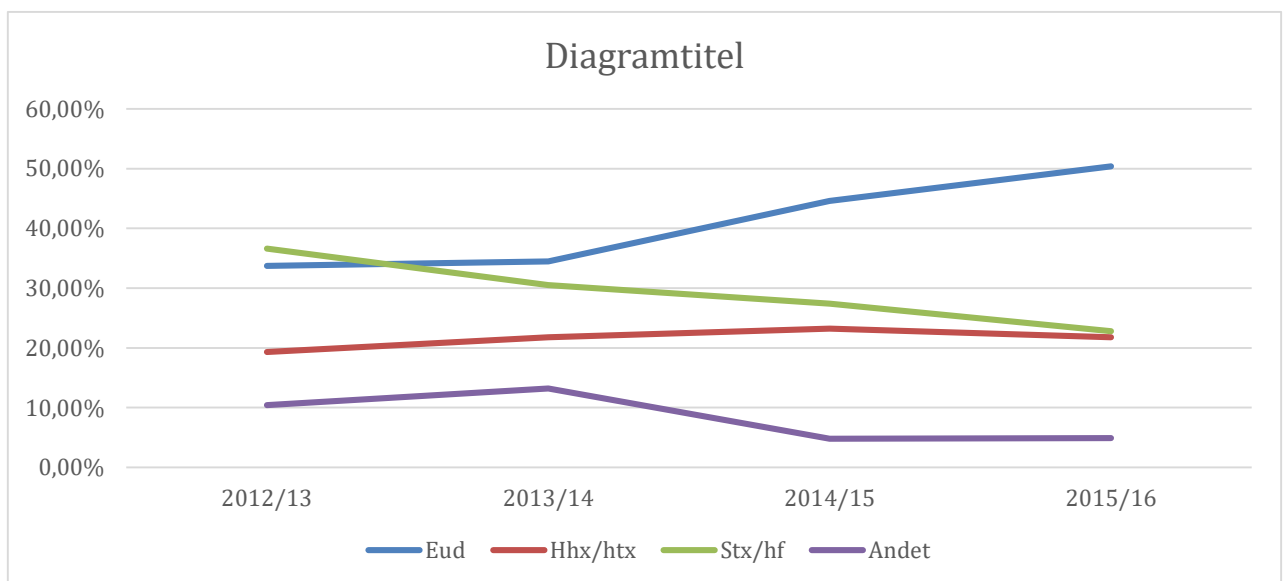
Fra gym10 søgte de mod:	Antal	Procent
eud	24	21,05
stx	32	28,07
hhx	27	23,68
htx	17	14,91
hf	9	7,89
andet	5	4,39
I alt	114	100

Samlet	Tal	Procent
eud	113	50,45
stx	38	16,96
hhx	31	13,84
htx	18	8,04
hf	13	5,80
andet	11	4,91
I alt	224	100

I alt søgemønster på Learnmark Horsens Step10 tilbud fra skoleåret 2012/2013 til 2015/2016

Herunder ses søgermønsteret på de elever, der har været tilknyttet Step10 fra skoleåret 2012/2013 til skoleåret 2015/2016.

	Eud	Hhx/htx	Stx/hf	Andet
2012/2013	33,7 %	19,3 %	36,6 %	10,4 %
2013/2014	34,5 %	21,8 %	30,5 %	13,2 %
2014/2015	44,6%	23,2 %	27,4%	4,8 %
2015/2016	50,4 %	21,8%	22,8 %	4,9 %

Tabellen viser en øget søgning til erhvervsuddannelserne på 16,7 % og til hhx og htx på 2,5 %. I samme periode er der et fald i søgningen til stx/hf på 13,8 %.

Derudover har Step10 bidraget til, at gruppen "Andet" er faldet med 5,5 %. Dvs. der er 5,5 % flere elever, der tidligere ikke valgte en ungdomsuddannelse efter 10. klasse, som i skoleåret 2015/2016 nu vælger enten en gymnasial uddannelse eller erhvervsuddannelse.

9. og 10. klasselevernes uddannelsesvalg

Styrelsen for IT og lærings har udarbejdet et notat om 9. og 10.klasses uddannelsesvalg i marts 2016.

Tabellen nedenfor er en opgørelse i forhold til de elever der forlader grundskoler

Uddannelsesvalg i 2016 for 9. og 10. klasseleverne, der forlader grundskolen, fordelt på klassetrin.

Uddannelsesvalg efter grundskolen	9. klasse		10. klasse		9. og 10. klasse	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Erhvervsuddannelser	4.687	13,1%	8.000	24,0%	12.687	18,4%
Gymnasiale uddannelser	28.558	80,0%	22.691	68,2%	51.249	74,3%
Særligt tilrettelagte ungdomsuddannelser ¹	156	0,4%	695	2,1%	851	1,2%
Øvrigt ²	2.310	6,5%	1.890	5,7%	4.200	6,1%
I alt	35.711	100 %	33.276	100 %	68.987	100 %

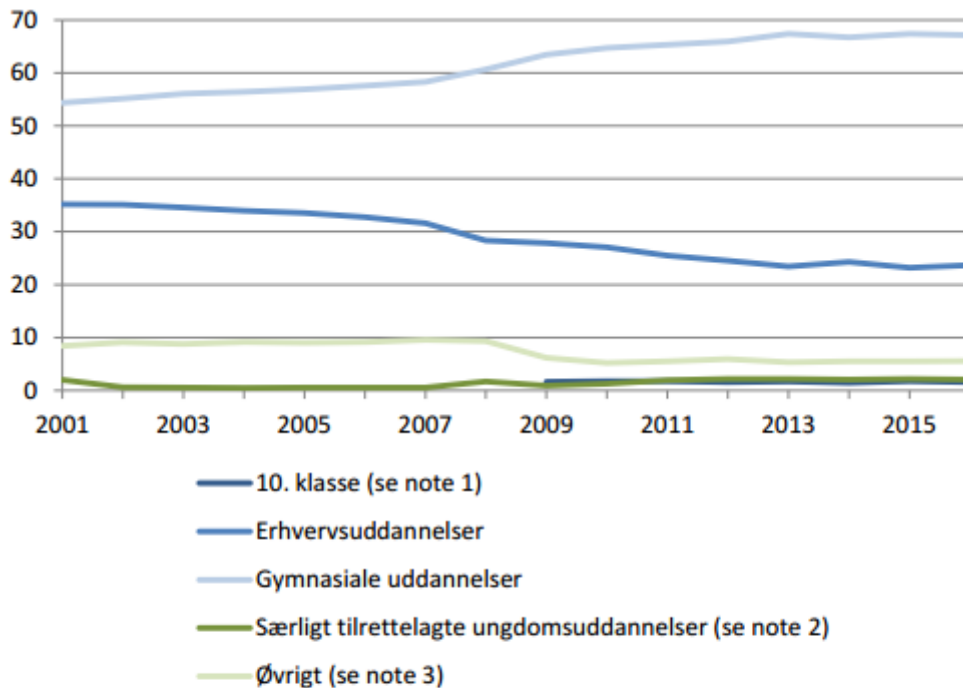
Note 1: Omfatter egu, ungdomsuddannelse for unge med særlige behov samt kombineret ungdomsuddannelse.

Note 2: Omfatter produktionsskole, ungdomshøjskole, VUC, udlandsophold, arbejde og andet.

Kilde: Styrelsen for It og Læring baseret på udtræk fra optagelse.dk.

10. klasseelevernes uddannelsesvalg

Note 1: I indberetningsskemaet før 2009 var det ikke muligt at indtaste elever, der gik fra en 10. klasse til en 10. klasse.

Note 2: Omfatter i hele perioden egu. I 2001 indgår tal for den fri ungdomsuddannelse, mens ungdomsuddannelse for unge med særlige behov indgår fra 2008. Fra 2015 indgår også kombineret ungdomsuddannelse.

Note 3: Omfatter produktionsskole, ungdomshøjskole, VUC, elever der ikke går direkte i uddannelse, samt fra 2003 til 2008 manglende udfyldt tilmelding.

Bemærk: Andelen ses også på tabelform i bilag 2 side 20.

Kilde: Styrelsen for It og Læring baseret på udtræk fra optagelse.dk.

Eleverne fra 10. klasse uddannelsesvalg

Grafen ovenfor beskriver udviklingen over tid. For eleverne i 10. klasse er andelen, der vælger en erhvervsuddannelse stort set på niveau med sidste år. I 2015 valgte 23,2 procent en erhvervsuddannelse som første prioritet, i 2016 valgte 23,7 den samme type uddannelse. I 2016 valgte 67,1 procent en gymnasial uddannelse, hvilket stort set er på niveau med andelen på 67,4 i 2015. Fra 2002 til 2007 valgte omkring 0,5 procent af eleverne i 10. klasse en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse, som i denne periode bestod udelukkende af egu. I 2008 steg andelen til 1,7 procent, hvilket primært skyldes den da nyoprettede ungdomsuddannelse for unge med særlige behov. I 2016 er andelen på 2,1 procent, på samme niveau som sidste års andel på 2,2 procent.

Udvikling i valg af erhvervsuddannelser siden 2001

Fra 2015 er erhvervsuddannelserne opbygget omkring fire hovedområder. I 2015 valgte næsten halvdelen af de 9. og 10. klasseelever, der søger en erhvervsuddannelse, hovedområdet 'Teknologi, byggeri og transport'. De resterende elever fordeler sig nogenlunde jævnt på de tre øvrige hovedområder (se figur 6). I 2016 er billedet næsten det samme. 49 procent har valgt hovedområdet 'Teknologi, byggeri og transport'. 'Kontor, handel og forretningsservice' og 'Omsorg, sundhed og pædagogik' er lige populært blandt ansøgerne til EUD (18 procent) men andelen der har søgt 'Fødevarer, jordbrug og oplevelser' er faldet lidt fra 16 procent i 2015 til 14 procent i 2016.